

Briselē, 2023. gada 28. novembrī
(OR. en)

15594/23

SOC 794
EMPL 568
DIGIT 266
FREMP 335
MI 999

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Iepr. dok. Nr.:	14655/23
Temats:	Padomes secinājumi par digitalizāciju sociālā nodrošinājuma koordinācijā nolūkā veicināt sociālā nodrošinājuma tiesību izmantošanu ES un mazināt administratīvo slogu

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par minēto tematu, kurus *EPSCO* padome apstiprināja 2023. gada 27. un 28. novembra sanāksmē.

**Digitalizācija sociālā nodrošinājuma koordinācijā nolūkā veicināt sociālā nodrošinājuma
tiesību izmantošanu ES un mazināt administratīvo slogu**

Padomes secinājumi

ŅEMOT VĒRĀ TO, KA:

1. digitalizācijas galvenais mērķis ir palielināt procesu efektivitāti, datu izmantošanu un apmaiņu un vienkāršot un paātrināt administratīvās procedūras;
2. Eiropas Komisija 2020. gadā nāca klajā ar paziņojumu “Eiropas digitālās nākotnes veidošana” un 2021. gadā – ar paziņojumu “Digitālais kompass līdz 2030. gadam – Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā”;
3. ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu (ES) 2022/2481 (2022. gada 14. decembris) ir izveidota Digitālās desmitgades politikas programma, kuras viens no mērķiem ir panākt, lai ES un tās pilsoņi varētu gūt labumu no drošas digitālās identitātes, kas ļauj katram lietotājam kontrolēt savu klātbūtni un mijiedarbību tiešsaistē;
4. Digitālās desmitgades politikas programmā 2030. gadam ir izvirzīts mērķis līdz 2030. gadam galvenos sabiedriskos pakalpojumus padarīt pilnībā piekļūstamus tiešsaistē un šādi vispārīgi mērķi: a) veicināt cilvēkcentrētu, uz pamattiesībām balstītu iekļaujošu, pārredzamu un atvērtu digitālo vidi ar drošām un sadarbspējīgām digitālajām tehnoloģijām un pakalpojumiem un b) piedāvāt iekļaujošus, efektīvus, sadarbspējīgus un personalizētus sabiedriskos pakalpojumus un rīkus ar augstiem drošības un privātuma standartiem. Saskaņā ar šiem mērķiem Komisija ir ierosinājusi Sadarbspējīgas Eiropas aktu, lai noteiktu pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt augsta līmeņa publiskā sektora sadarbspēju visā Savienībā. Sadarbspējīgas Eiropas akta priekšlikuma mērķis ir novērst sadrumstalotību Savienības sadarbspējas vidē un ļaut publiskās pārvaldes iestādēm Savienībā efektīvi sadarboties un sniegt sabiedriskos pakalpojumus pāri robežām un nozarēm;

5. Digitālās desmitgades politikas programmā 2030. gadam ir noteikts arī mērķis līdz 2030. gadam panākt, ka 100 % Savienības pilsoņu ir piekļuve drošiem elektroniskās identifikācijas līdzekļiem (eID), kas jāizmanto svarīgākajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem visā ES;
6. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2018/1724, ar ko izveido vienotu digitālo vārteju, lai sniegtu piekļuvi informācijai, procedūrām un palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumiem, ir noteikts digitālās pārvaldības pienākumu kopums, kura pamatā ir nediskriminēšanas princips un vienreizējas iesniegšanas princips, un informācijas prasības attiecībā uz procedūrām. Regulā ir noteikts, ka dalībvalstīm līdz 2023. gada decembrim ir jānodrošina, ka pilsoņi un uzņēmumi var pilnībā piekļūt 21 administratīvajai procedūrai tiešsaistē, šīs procedūras izpildīt un saņemt to izvaddatus. Daži procesi ir saistīti ar sociālā nodrošinājuma koordināciju ¹;
7. turklāt Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāna pamatā ir 20 galvenie principi un tiesības taisnīgākiem un labi funkcionējošiem darba tirgiem un sociālās drošības sistēmām pilsoņu labā. Tajā ierosināti svarīgi mērķi, kas Eiropas Savienībai jāsasniedz līdz 2030. gadam. Rīcības plānā tika arī paziņots par Eiropas sociālā nodrošinājuma kartes (*ESSPASS*) izmēģinājuma projekta uzsākšanu, lai līdz 2023. gadam izpētītu digitālu risinājumu, ar ko varētu veikt sociālā nodrošinājuma tiesību pārrobežu pārbaudes;
8. 2023. gada pirmajā pusē digitalizācijai tika veltīti divi pasākumi sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā: augsta līmeņa konference “Digitalizācija sociālā nodrošinājuma koordinācijā (*ESSPASS*) un darba kartes”, kas notika 2023. gada 1. martā, un Administratīvās komisijas darba grupas sanāksme, kas notika 2023. gada 8. martā;

¹ Procedūras, kas jādigitalizē sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā, ietver prasību noteikt piemērojamos tiesību aktus saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 883/2004 II sadaļu, pieteikumu Eiropas veselības apdrošināšanas kartes saņemšanai un pensijas un pirmspensijas pabalstu pieprasīšanu no obligātajām shēmām.

9. Komisija 2023. gada septembrī publicēja pirmo ikgadējo ziņojumu par stāvokli digitālajā desmitgadē;
10. Komisija 2023. gada septembrī, ievērojot 36. pantu Regulā (ES) 2018/1724, iesniedza Eiropas Parlamentam un Padomei pirmo divgadu īstenošanas ziņojumu par vienotās digitālās vārtejas darbību un iekšējā tirgus darbību, pamatojoties uz statistikas datiem un atsauksmēm, kas apkopoti saskaņā ar minētās regulas 24., 25. un 26. pantu. Ziņojumā novērtēta 14. panta darbības joma (vienreizējas iesniegšanas principa piemērošana), ņemot vērā tehnoloģiskās, tirgus un likumdošanas norises attiecībā uz apmaiņu ar apliecinājumiem starp kompetentajām iestādēm;
11. turklāt ar Regulas (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 72. panta d) punktu Administratīvajai komisijai ir uzticēts veicināt jaunas tehnoloģijas personu brīvas pārvietošanās atvieglošanai, jo īpaši, modernizējot informācijas apmaiņas procedūras un pielāgojot informācijas plūsmu starp sociālā nodrošinājuma iestādēm. Papildus tam Regulā (EK) Nr. 987/2009 ² ir uzsvērts elektronisko rīku izmantošanas nozīmīgums datu apmaiņā starp dalībvalstu iestādēm, kā arī Administratīvās komisijas loma, tai nosakot šādas datu apmaiņas struktūru, saturu un formātu un tai paredzētus sīki izstrādātus noteikumus;
12. Komisija 2023. gada 6. septembrī nāca klajā ar paziņojumu “Digitalizācija sociālās nodrošināšanas koordinācijā – brīvas pārvietošanās atvieglināšana vienotajā tirgū”. Paziņojumā ir izvērtētas esošās digitālās iniciatīvas, sniegts pārskats par saikni starp dažādiem digitālajiem projektiem, ar ko atbalsta brīvu pārvietošanos un darbaspēka mobilitāti, un iezīmēta sinerģija un saderība starp minētajām iniciatīvām. Paziņojumā arī ierosināti pasākumi, kas jāveic īstermiņā un ilgtermiņā, lai vēl vairāk digitalizētu pārrobežu sociālā nodrošinājuma procesus.

² 3. un 4. apsvērums; 4. un 95. pants.

ATZĪSTOT, KA:

13. pilsoņu pieaugošais pieprasījums un pēdējo gadu pieredze, tostarp Covid-19 pandēmija, ir izgaismojuši digitalizācijas nozīmīgumu veselības un sociālā nodrošinājuma jomā un nepieciešamību paātrināt tās īstenošanu, iesaistot visas dalībvalstis un nozares gan valsts, gan transnacionālā līmenī;
14. līdz ar vairāku iniciatīvu izstrādi digitalizācija sociālā nodrošinājuma jomā pēdējos gados ir pavirzījusies uz priekšu. Sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskā apmaiņa (*EESSI*), kas ir decentralizēta IT sistēma, ļauj sociālā nodrošinājuma iestādēm visā Savienībā ātrāk un drošāk apmainīties ar informāciju. Tās pilnīga īstenošana būtu jāpabeidz līdz 2024. gada beigām. *ESSPASS* izmēģinājuma projekts tika izstrādāts, lai vienkāršotu mijiedarbību starp mobilajiem pilsoņiem un publiskajām struktūrām. Pēc izmēģinājuma darbību pirmā posma divi konsorcijs, proti, Digitālie apliecinājumi Eiropai (*DC4EU*) un *Vector*, ar Eiropas Komisijas finansiālu atbalstu pašlaik testē ar portatīvo dokumentu A1 un Eiropas veselības apdrošināšanas karti saistīto procedūru digitalizāciju. Šo plaša mēroga digitālo risinājumu, ar ko varētu veikt sociālā nodrošinājuma tiesību pārrobežu pārbaudes, izmēģinājuma projektu rezultāti būtu jāpublisko līdz 2025. gada 2. ceturksnim. Topošajam Eiropas digitālās identitātes satvaram, ar ko pārskata Regulu (ES) Nr. 910/2014 (*eIDAS* regula), būtu jāveido pamats identitātei un uzticamībai *ESSPASS* projektam un, iespējams, citām turpmākām sociālā nodrošinājuma digitālajām iniciatīvām;
15. *eIDAS* – uzticamības satvara un viena no Eiropas Savienības digitalizācijas stratēģijas pīlāriem – mērķis ir paaugstināt darījumu drošības līmeni uzņēmumiem, mazināt administratīvo slogu un padarīt efektīvākus uzņēmējdarbības procesus;

16. *EESSI* ir ļoti vērienīgs ilgtermiņa projekts, kas jau darbojas visās iesaistītajās valstīs, lai gan dažādām valstīm sistēma vēl ir pilnībā jāīsteno. Lai racionalizētu un uzlabotu procesus, ir uzsākta uzņēmējdarbības procesa uzlabošanas programma. Šīs programmas mērķis ir uzlabot *EESSI* darbību un apmaiņas efektivitāti, un, pamatojoties uz gūto pieredzi, tā varētu arī palīdzēt saīsināt turpmāko norišu īstenošanas laikposmu;
17. šo projektu pamatmērķis ir nodrošināt saziņu starp pilsoņiem un pārvaldes iestādēm, kā arī starp valsts pārvaldes iestādēm pāri robežām no sākuma līdz galam bezpapīra formātā, sniedzot visas garantijas attiecībā uz datu aizsardzību;
18. tehnoloģiju attīstība un digitālie rīki varētu palīdzēt īstenot turpmākas tiesību aktu izmaiņas. Tomēr tiesību aktu izmaiņas ir rūpīgi jāizvērtē atsevišķi;
19. tā kā sabiedrība un sociālā nodrošinājuma pakalpojumi kļūst arvien digitalizētāki, arī digitālās prasmes, prasmju un iekļautības jautājumam ir jāpievērš pilnvērtīga uzmanība, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi pakalpojumiem un to digitalizāciju. Pandēmijas laikā gūtā pieredze liecina, ka lielākā daļa iedzīvotāju kopš 2020. gada ir apguvuši dažas digitālās prasmes ³, taču tā arī apliecina, cik svarīgi ir nodrošināt, lai digitālā pārveide nāktu par labu visiem pilsoņiem, tostarp visneaizsargātākajiem. Uz pilsoņiem vērsta pieeja ir būtiska, lai vērstos pret digitālo atstumtību, mazinātu digitālo plaisu un cīnītos pret to, ka potenciālie labuma guvēji to neizmanto. Eiropas Prasmju gads veicina pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides garu, lai sociāli taisnīgā un iekļaujošā veidā varētu pilnībā izmantot digitālās pārkārtošanās potenciālu. Šajā sakarā būtu jāturpina centieni un investīcijas. Tajā pašā laikā cilvēkiem, kuriem nav pilnīgas piekļuves digitalizētām procedūrām, joprojām vajadzētu būt iespējai izmantot savas sociālā nodrošinājuma tiesības.

³ Eurostat – “*Individuals’ level of digital skills*” (Personu digitālo prasmju līmenis) (līdz 2019. gadam) (tiešsaistes datu kods: ISOK_SK_DSKL_I), [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://statistics.eurostat.eu) un “*Individuals’ level of digital skills*” (Personu digitālo prasmju līmenis) (sākot ar 2021. gadu) (tiešsaistes datu kods: ISOK_SK_DSKL_I21) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://statistics.eurostat.eu)

20. attiecībā uz publiskās pārvaldes iestāžu pārvaldību digitalizācija vienmēr būtu jāuzskata par rīku, kas jāizmanto un jāīsteno visaptveroši – kur un kad vien tas ir lietderīgi. Būtu jāņem vērā apstākļi valstī un arī izmaksu un ieguvumu attiecība. Jautājums nav tikai par to, vai pilsoņi un uzņēmumi var tiešsaistē mijiedarboties ar publiskās pārvaldes iestādēm, lai uzsāktu procesu. Lai izvairītos no kavēšanās un papildu administratīvā sloga un izmaksām, publiskās pārvaldes iestādes var gūt labumu no digitālajiem rīkiem, ar ko paātrināt procesus, atklāt dublēšanos un samazināt krāpniecību un kļūdu risku. Tas neizslēdz cilvēka iejaukšanos gadījumos, kad ir vajadzīga personiska konsultācija vai katra atsevišķa gadījuma novērtējums.

UZSVEROT, KA:

21. kopš 2020. gada ir panākts lielāks progress nekā iepriekšējos gados valsts un pārrobežu sociālā nodrošinājuma procesu digitalizācijā. Tomēr, neraugoties uz panākto progresu, ir iespējams virzīt uz priekšu sociālā nodrošinājuma koordinācijas digitalizāciju, ņemot vērā arī jaunu tehnoloģiju straujo attīstību, kas paver jaunas perspektīvas, kuras varētu ņemt vērā;
22. pieejamie ES finanšu resursi, tostarp Atveseļošanas un noturības mehānisms un Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+), varētu palīdzēt veicināt digitalizāciju dalībvalstīs, jo īpaši tajās, kas ir digitāli mazāk attīstītas;
23. Komisijas iniciatīvu mērķis ir veicināt digitalizācijas norises, šā mērķa centrā izvirzot pilsoņus, papildus pārrobežu un starpnozaru sadarbības veicināšanai starp publiskās pārvaldes iestādēm veidojot intuitīvus, lietotājdraudzīgus rīkus, kuros izmantota vienkārša valoda;

24. svarīgas ir regulāras diskusijas starp dalībvalstu pārvaldes iestāžu pārstāvjiem un Komisiju, lai nodrošinātu pašreizējo un plānoto digitalizācijas procesu politisko vadību un uzraudzītu progresu. Būtiski ir arī nodrošināt sociālā nodrošinājuma iestāžu iesaistīšanos šajās regulārajās diskusijās, ņemot vērā to speciālās zināšanas, un veicināt labas prakses apmaiņu;
25. Komisija kopā ar Administratīvo komisiju un Tehnisko komisiju aktīvi analizē dažādu digitālo iniciatīvu ietekmi uz to, kā mobilie pilsoņi īsteno sociālā nodrošinājuma tiesības. Tas dotu arī iespēju dalībvalstīm savstarpēji mācīties un apmainīties ar paraugpraksi;
26. lai izvairītos no sadrumstalotības un varētu gūt skaidru priekšstatu par dažādām digitālajām iniciatīvām, to ietekmi uz sociālā nodrošinājuma koordināciju un to iespējamo pārklāšanos, būtu jāpievērš uzmanība sadarbībai un informācijas apmaiņai dažādu ES iniciatīvu sagatavošanā un īstenošanā;
27. turpmākām jaunām Eiropas digitalizācijas iniciatīvām būtu jābalstās uz pašreizējo iniciatīvu novērtējumu un jāpapildina esošie Eiropas un valstu instrumenti.

**EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME AICINA DALĪBVALSTIS, ŅEMOT VĒRĀ
APSTĀKĻUS ATTIECĪGAJĀ VALSTĪ:**

28. turpināt veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek īstenotas esošas un jaunas digitālas un sadarbībspējīgas iniciatīvas, kas vienkāršo un paātrina administratīvās procedūras un saziņu starp dalībvalstu valsts pārvaldes iestādēm un nodrošina atbilstību piemērojamajiem ES tiesību aktiem, jo īpaši, pabeidzot *EESSI* īstenošanu un pilnīgu darbības nodrošināšanu vēlākais līdz 2024. gadam;

29. pastiprināt centienus līdz 2030. gadam sasniegt digitālās desmitgades mērķus, proti, lai 100 % svarīgāko sabiedrisko pakalpojumu būtu pieejami tiešsaistē, tostarp sociālā nodrošinājuma jomā, un lai 100 % cilvēku būtu piekļuve elektroniskās identifikācijas (eID) līdzekļiem, kuri tiktu izmantoti svarīgiem sabiedriskajiem pakalpojumiem visā ES, tostarp sociālā nodrošinājuma vajadzībām;
30. turpināt investīcijas tādu procesu automatizācijā, ko izmanto darbam ar valsts un pārrobežu lietām sociālā nodrošinājuma un sociālās aizsardzības jomā;
31. turpināt centienus īstenot to procedūru digitalizāciju, kas sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā paredzētas Vienotās digitālās vārtejas regulā;
32. kā turpinājumu *ESSPASS* izmēģinājuma projekta pirmajam posmam apsvērt iespēju iesaistīties konsorcijs – Digitālie apliecinājumi Eiropai (*DC4EU*) un *Vector* – darbībās, ar kurām testē tādu procedūru digitalizāciju, kas saistītas ar portatīvo dokumentu A1 un Eiropas veselības apdrošināšanas karti;
33. mudināt savas publiskās pārvaldes iestādes strādāt kopā, izmantojot raitu un savlaicīgu saziņu, lai nodrošinātu visaptverošu darba ņēmēju aptvērumu vienotajā tirgū. Padarīt visus sociālā nodrošinājuma procesus, tostarp pārrobežu procesus, skaidrus, pārredzamus un racionalizētus iesaistītajiem darba ņēmējiem, uzņēmumiem un pārvaldes iestādēm;
34. censties nodrošināt, ka digitalizācijas centieni palīdz paātrināt mobilo pilsoņu un uzņēmumu tiesību un pienākumu noteikšanu, paaugstina cilvēku tiesību aizsardzības līmeni, samazina kļūdu un krāpniecības risku un veicina sociālā nodrošinājuma sistēmu ilgtspējas nodrošināšanu;
35. tā kā sociālā nodrošinājuma koordinācija ir saistīta ar sensitīviem persondatiem, turpināt veikt pasākumus, lai, īstenojot digitālās iniciatīvas, stiprinātu datu aizsardzību.

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME AICINA KOMISIJU:

36. izplatīt Komisijas 2023. gada 6. septembra paziņojumu par digitalizāciju sociālās nodrošināšanas koordinācijā, veicinot debates starp dalībvalstīm par šo jautājumu, lai dialogu un informācijas apmaiņu par sociālā nodrošinājuma koordinācijas digitalizāciju sekmētu dažādos forumos, piemēram, augsta līmeņa sanāksmēs ar dalībvalstīm, ko Komisija organizēs katru gadu, kā minēts paziņojumā ⁴;
37. turpināt atbalstīt to, ka dalībvalstis pilnībā un pareizi īsteno *EESSI*, tostarp, izmantojot pieejamos ES finanšu resursus un speciālās zināšanas IT jomā, un strādāt ar dalībvalstīm, lai pastāvīgi uzlabotu sistēmas efektivitāti un lietderību;
38. pamatojoties uz rezultātiem, kas gūti konsorcijs īstenotajās izmēģinājuma darbībās pēc *ESSPASS* izmēģinājuma projekta pirmā posma, sadarbībā ar dalībvalstīm izskatīt turpmāko rīcību, tostarp iespēju visās ES valstīs ieviest *ESSPASS* risinājumu, un izvērtēt iespējamo nepieciešamību mainīt tiesisko regulējumu;
39. katru gadu augsta līmeņa sanāksmēs un regulārās viedokļu apmaiņās ar Administratīvo komisiju un Tehnisko komisiju informēt dalībvalstis par pašreizējo stāvokli saistībā ar digitalizācijas iniciatīvām, kuras attiecas uz sociālā nodrošinājuma koordināciju;
40. veicināt labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm ar Eiropas Darba iestādes (*ELA*) atbalstu, vienlaikus ievērojot Administratīvās komisijas un Tehniskās komisijas lomu un kompetenci šajā jautājumā, ievērojot 72. un 73. pantu Regulā (EK) Nr. 883/2004, kā arī spēkā esošo sadarbības nolīgumu starp *ELA* un Administratīvo komisiju;

⁴ “Komisija (..) reizi gadā organizē[s] augsta līmeņa sanāksmes ar dalībvalstīm, lai pārrunātu un atbalstītu turpmāku digitalizāciju, standartizāciju un automatizāciju sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijā, veicinot pārvietošanās brīvību un darbaspēka mobilitāti, tai skaitā dažādu attiecīgo nozaru labāku sadarbību.” COM (2023) 501, 15. lpp.

41. sadarbībā ar Administratīvo komisiju izpētīt Tehniskās komisijas iespējas palīdzēt izvērtēt valstu un ES digitālo iniciatīvu ietekmi un ieguvumus sociālā nodrošinājuma koordinācijas kontekstā, vienlaikus ievērojot minēto iniciatīvu dažādās pārvaldības struktūras;
42. pamatojoties uz *ELA* sniegto analīzi par valstu digitālajiem risinājumiem un valstu sistēmu digitalizācijas pakāpi, palīdzēt dalībvalstīm mērķtiecīgāk virzīt investīcijas, tādējādi nodrošinot, ka progress visā Eiropā ir vienlaicīgs;
43. turpināt nodrošināt saskaņotu pieeju virzībā uz sociālā nodrošinājuma koordinācijas digitalizāciju, panākot sinerģiju starp jau esošajiem digitālajiem rīkiem un risinājumiem un konvergenci starp dažādām iniciatīvām;
44. analizēt mākslīgā intelekta (MI) potenciālo izmantošanu sociālā nodrošinājuma koordinācijas kontekstā;
45. izpētīt iespēju vēl vairāk vienkāršot un racionalizēt procedūras, kas reglamentē personu un darba ņēmēju brīvu pārvietošanos ES, respektējot valstu procesus un pašreizējos Savienības noteikumus sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā.
